

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, 30. mart 2011. god.
Ref. Br.: AGJ 107/11

PRESUDA

u

slučaju br. KO 29/11

Podnosioci

Sabri Hamiti i drugi poslanici

Ocena ustavnosti odluke Skupštine Republike Kosovo, br. 04-V-04, u vezi sa izborom predsednika Republike Kosovo, od 22. februara 2011. god.

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

U sastavu

Enver Hasani, predsednik
Kadri Kryeziu, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Ivan Čukalović, sudija
Gjyljeta Mushkolaj, sudija i
Iliriana Islami, sudija

Podnosioci zahteva

1. Podnosioci zahteva su 25 (dvadeset i pet) poslanika Demokratskog saveza Kosova ("LDK") i 9 (devet) poslanika Alijanse za budućnost Kosova ("AAK") (vidi dodatak A), zastupljeni od strane mr sc. Vjose Osmani.

Osporena odluka

2. Odluka koju osporavaju podnosioci zahteva je odluka Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: „Skupština“), br. 04-V-04, u vezi sa izborom predsednika Republike Kosovo, g. Behgjeta Pacollija, održanim na vanrednoj sednici Skupštine dana 22. februara 2011. god.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena od strane Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: „Sud“) ustavnosti odluke Skupštine, kojom je g. Behgjet Pacolli izabran za predsednika Republike Kosovo.
4. Podnosioci zahteva osporavaju ustavnost postupka za izbor predsednika Republike Kosovo kakav je sproveden na vanrednoj sednici Skupštine održanoj 22. februara 2011. god., navodeći povredu člana 86. [Izbor predsednika] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: „Ustav“).
5. Podnosioci zahteva, konkretnije, tvrde da je došlo do povrede člana 86. stavova (4), (5), i (6) Ustava s obzirom na nedostatak potrebnog kvoruma tokom glasanja, nedostatak protivkandidata i prekid glasanja tokom izbornog postupka.

Pravni osnov

6. Član 113.5 Ustava, član 42. Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom Sudu Republike Kosovo od 16. decembra 2008. god. (u daljem tekstu: „Zakon“) i pravilo 56 (1) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: „Poslovnik o radu“).

Postupak pred Sudom

7. Dana 1. marta 2011. god., podnosioci zahteva su podneli zahtev Sudu.
8. Dana 2. marta 2011. god., saglasno pravilima 8. i 33. Poslovnika o radu, predsednik je odlukom br.GJR. 29/11 od 2. marta 2011. god. imenovao sudiju Ilirianu Islami za sudiju izvestioca. Istog dana, u skladu sa pravilom 9. Poslovnika o radu, zamenik predsednika Suda je nalogom br.KSH. 29/11, imenovao Veće za razmatranje u sastavu sudija: Snezhana Botusharova (predsedavajuća), Ivan Čukalović i Enver Hasani.
9. Dana 3. marta 2011. god., je dostavljen zahtev predsedniku Skupštine, u kome se od njega traži da dostavi svoj odgovor. Istog dana, u saglasnosti sa Poslovníkom o radu, zahtev je takođe dostavljen predsedniku Republike Kosovo i Međunarodnoj civilnoj kancelariji, kao zainteresovanoj strani u ovom slučaju.
10. Sud je 8. marta 2011. god. je tražio od podnosioca zahteva da dostavi dodatne dokumente, u skladu sa pravilom 35 (2) Poslovnika o radu.
11. Dana 10. marta 2011. god., predsednik Republike Kosovo, g. Behgjet Pacolli, je dostavio odgovor u vezi sa zahtevom podnosioca.
12. Dana 11. marta 2011. god., predsednik Skupštine Republike Kosovo, g. Jakup Krasniqi, je dostavio samo odluku o izboru predsednika, zapisnik i transkript sa izbora predsednika i Vlade održanih na vanrednoj sednici 22. februara 2011. god.
13. 17. marta 2011. god., Veće za razmatranje je razmatralo izveštaj sudije izvestioca i iznelo Sudu preporuku o prihvatljivosti zahteva.
14. Dana 28. marta 2011. god., Sud je većao i glasao o ovom slučaju.

Pregled činjenica

15. Dana 21. februara 2011. god., predsednika Skupštine je pozvao poslanike na vanrednu sednicu koja je bila zakazana za 22. februar 2011. god. Na dnevnom redu vanredne sednice, između ostalih pitanja, bio je i izbor predsednika Republike Kosovo.
16. Jedini predloženi kandidat koji se kandidovao za poziciju predsednika Republike Kosovo je bio g. Behgjet Pacolli.
17. Tokom glasanja, sledeće opozicione stranke nisu učestvovala: LDK (DSK), AAK (ABK), i Vetëvendosja (Samoopredeljenje). Sledstveno, samo 67 (šestdeset i sedam) poslanika je bilo prisutno.
18. Posle prvog kruga glasanja, predsednik Skupštine je proglasio da je 67 (šestdeset i sedam) poslanika bilo prisutno, i da, od 67 (šestdeset i sedam), 54 (pedeset i četvoro) poslanika je glasalo za.
19. Skupština je onda održala drugi krug glasanja, nakon čega je predsednik Skupštine proglasio da od 67 (šestdeset i sedam) prisutnih poslanika, 58 (pedeset i osmoro) je glasalo za.
20. Posle toga, predsednik Skupštine je najavio treći krug glasanja. Međutim, Demokratska stranka Kosova (PDK) je tražila pauzu, što je u početku odbijeno od strane predsednika Skupštine.
21. Posle pauze, održan je treći krug glasanja, nakon čega je predsednik Skupštine proglasio da, od 65 (šestdeset i pet) poslanika, 62 (šestdeset i dvoje) je glasalo za. Ipak, komisija koja je predsedavala izbornim postupkom, objavila je da od 67 glasačkih listića u glasačkoj kutiji, 62 su bila za, 4 protiv i jedan je bio nevažeći.
22. Nakon trećeg kruga glasanja, predsednik Skupštine, g. Jakup Krasniqi, zaključio da je g. Behgjet Pacolli izabran za predsednika Republike Kosovo.

Argumenti podnosioca zahteva

i. Nedostatak kvoruma da bi se omogućio izbor predsednika

23. Podnosioci zahteva tvrde da, prema članu 86 (4) Ustava koji predviđa: "Izbor predsednika Republike Kosovo se vrši sa dve trećine (2/3) glasova svih poslanika Skupštine", dve trećine (2/3) od 120 (sto dvadeset) poslanika su 80 poslanika, što je potreban kvorum za održavanje izbora predsednika. Međutim, tokom vanredne sednice Skupštine, u prvom krugu glasanja, samo 67 poslanika su bila prisutna, što znači da potrebni kvorum nikada nije postignut za početak postupka glasanja za predsednika. Uprkos ovome, glasanje je održano bez kvoruma.
24. Prema podnosiocima zahteva, nedostatak kvoruma je bio očigledan i u drugom krugu, gde je objavljeno da su samo 67 (šestdeset i sedam) poslanika prisutna.
25. U trećem krugu, objavljeno je da su samo 65 (šestdeset i pet) poslanika prisutna i predsednik Skupštine je zaključio da je g. Pacolli, dobijajući 62 glasa, izabran za predsednika Republike Kosovo.
26. Po mišljenju podnosioca zahteva, sve u svemu, tokom čitavog postupka glasanja za izbor predsednika, neophodni kvorum od dve trećine nije postignut ili ispoštovan, što je u suprotnosti sa članom 86.4 Ustava.

27. Pored toga, podnosioci zahteva tvrde da je postupak u suprotnosti sa načinom na koji je predsednik Republike Kosovo ranije izabran.
28. Oni dalje dokazuju da član 51. Poslovnika o radu Skupštine jasno određuje da: " Skupština ima kvorum kada je prisutno više od polovine poslanika Skupštine " i da "Odluke sa sednica Skupštine su važeće, ukoliko je za vreme njihovog donošenja, u sali bilo prisutno više od polovine poslanika Skupštine." Štaviše, poslovnik o radu Skupštine predviđa da " Zakoni, odluke i ostala akata Skupštine smatraju se usvojenim, ukoliko za njih glasa većina prisutnih poslanika i koji glasaju." Međutim, Poslovnik takođe predviđa da "Izuzetak čine slučajevi kada se Ustavom Republike Kosova predviđa drugačije." Prema mišljenju podnosioca zahteva, jasno je da, u pogledu neophodnog kvoruma u slučaju izbora predsednika Kosova, Ustav predviđa drugačije, zahtevajući 2/3 svih poslanika Skupštine.
29. Podnosioci zahteva smatraju da Poslovnik o radu Skupštine određuje da su ostali slučajevi kada se donose odluke dvotrećinskom većinom, ratifikacija međunarodnih sporazuma, otpuštanje ombudsmana, produženje vanrednog stanja za više od 150 dana, usvajanje poslovnika o radu Skupštine, itd. Podnosioci zahteva tvrde da, kada je trebalo da Skupština odluči o nekom od gore navedenih pitanja, glasanje nije trebalo da se održi, dok se nije potvrdilo da postoji kvorum od 2/3 svih poslanika. Kao na primer, podnosioci zahteva su naveli da, na sednici Skupštine održanoj 6. septembra 2010. god., nakon što je predsednik Skupštine potvrdio da su 72 poslanika prisutna, on je nastavio sa dnevnim redom, koji je u tački 4, sadržao ratifikaciju sporazuma između Vlade Kosova i Svetske banke. Prema članu 18.1 (3) Ustava, ratifikacija međunarodnih sporazuma mora da se vrši 2/3 većinom svih poslanika Skupštine. Poštujući ovaj postupak, na sednici održanoj 6. septembra 2010. god., predsednik Skupštine, nakon što je naveo da nije bio kvoruma, odložio je to za narednu moguću plenarnu sednicu. Slično, na jednoj sednici 2009. godine, Skupština je nastavila sa ratifikacijom jednog sporazuma o dobijanju kredita između Republike Kosovo i Međunarodne banke za rekonstrukciju i razvoj (IBRD), takođe i Memorandum o misiji trezora Svetske banke, samo nakon što je utvrđeno da je 81 poslanik prisutan u Skupštini, tj. potrebno je više od 2/3 za ratifikaciju takvog sporazuma. Takođe na plenarnoj sednici od 13. i 17. maja 2010. god., tačka 7. dnevnog reda, je bilo razmatranje predloga Vlade Kosova za izmenu i dopunu Sporazuma sa Međunarodnim monetarnim fondom (IMF). Pre razmatranja ovog pitanja, predsednik Skupštine je izjavio da glasanje za takav postupak ne može da počne bez kvoruma od 2/3 od svih poslanika Skupštine.
30. podnosioci zahteva dalje dokazuju da je izbor predsednika Republike Kosovo 2008. godine bio zasnovan na Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosovu, koji je predvideo identični postupak (u pogledu potrebnog broja glasova) za izbor predsednika. Član 9.2.8 ovog okvira određuje da "Skupština izabere predsednika Kosova dve trećinom 2/3 glasova svih poslanika Skupštine. Ako nakon 2 kruga glasanja, ne može da se postigne većina sa dve trećinom, u narednom krugu, potrebna je većina glasova svih poslanika". I u tom slučaju, glasanje se održalo nakon što je potvrđeno da je bio kvorum od dve trećine poslanika. U stvari, bilo je 119 poslanika prisutnih, i nakon što je potvrđen ovaj broj, predsednik /predsedavajući je izjavio da „su ispunjeni svi uslovi/kriterijumi da bi se nastavilo sa dnevnim redom“, koji je sadržao i izbor predsednika. Upotrebljavajući princip analogije, podnosioci zahteva tvrde da bi zahtev za dve trećine trebalo da bude važeći za izbor predsednika, prema Ustavu.
31. Podnosioci zahteva smatraju da je očigledno da prethodna praksa Skupštine potvrđuje da, iako to nije izričito pomenuto, pre nego što počne glasanje, potreban je kvorum od 2/3 dve trećine, na osnovu Poslovnika o radu Skupštine i Ustava. Stoga, ne poštujući ovaj postupak, povređen je član 86. Ustava i svaka odluka doneta u takvom postupku je protivustavna.

ii. Nedostatak protivkandidata tokom postupka glasanja za predsednika

32. U ovom smislu, podnosioci zahteva tvrde da izbor predsednika Republike Kosovo mora da se vrši nakon predlaganja više od jednog kandidata, u skladu sa članom 86.5 koji predviđa da: "Ukoliko na prva dva glasanja ni jedan kandidat nije dobio većinu od dve trećine (2/3) neophodnih glasova, organizuje se treće glasanje na kojem se glasaju dva kandidata sa najvećim brojem glasova u drugom krugu glasanja iz a Predsednik Republike Kosovo se bira kandidat koji je dobio većinu glasova svih prisutnih poslanika." Pored toga, član 86.6 Ustava predviđa: "Ako se ni jedan kandidat ne izabere za Predsednika Republike Kosovo, Skupština se raspušta ..."
33. Podnosioci zahteva dalje tvrde da je članom 86. Ustava predviđeno da kandidovanje, najmanje, dva (2) kandidata, je potrebno, zato što se u oba citata, broj kandidata pominje u množini. Međutim, tokom postupka glasanja dana 22. februara 2011. god. bio je samo jedan kandidat koji se kandidovao za mesto predsednika, što je protivustavno, po članu 86.5 i članu 86.6 Ustava.
34. Na kraju, podnosioci zahteva navode da su se na prethodna dva izbora predsednika Kosova uvek kandidovala dva kandidata za predsednika. U stvari, Ustavni okvir nije prevideo protivkandidata, i jasno je da je cilj sastavljača Ustava bio kada su uneli taj zahtev u Ustav Republike Kosovo, da ne bude samo jedan kandidat u slučaju izbora predsednika, nego da bude takođe jedan protivkandidat. Dakle, prema podnosiocima zahteva, cilj sastavljača Ustava je bio da se izmeni ovaj deo postupka za izbor predsednika, dodavanjem konkurencije da se cilja na demokratsiji stav.

iii. Prekid glasanja u suprotnosti sa Poslovnikom o radu Skupštine Republike Kosovo

35. Što se tiče prekida glasanja, kada je tražena pauza, podnosioci zahteva tvrde da je to bilo u suprotnosti sa Poslovnikom o radu Skupštine Kosova i sa Ustavom, na osnovu zaključka predsednika Skupštine, koji je konačni tumač Poslovnika o radu Skupštine. Pošto Poslovnik ne određuje specifično da li su nakon početka faze glasanja za predsednika dozvoljeni prekidi i pauze usred postupka glasanja, jasno je da predsednik Skupštine, u skladu sa članom 17(1) Poslovnika o radu, daje konačno tumačenje Poslovnika o radu tokom plenarnih sednica. To je upravo ono, što je g. Jakupi Krasniqi uradio na sednici 22. februara 2011. god, kada je rekao da je prekid glasanja bio u suprotnosti sa Poslovnikom o radu.
36. Podnosioci zahteva dalje smatraju da je između drugog i trećeg glasanja u vezi sa izborom predsednika, PDK tražio pauzu, koja je u početku odbijena od strane predsednika Jakupa Krasniqija, ali i nakon dozvoljenja pauze, on je naglasio da je to bilo kršenje Poslovnika o radu Skupštine i Ustava.
37. U njihovom podnesku, nakon pauze od gotovo jednog sata, na trećem glasanju, g. Behgjet Pacolli je izabran za predsednika Republike Kosovo, uprkos prethodnom upozorenju od strane predsednika Skupštine g. Jakupa Krasniqija da je takva pauza protivustavna i u suprotnosti sa Poslovnikom o radu Skupštine. Nakon završetka pauze, predsednik Skupštine je još jednom naveo da je prekid usred postupka glasanja u suprotnosti sa Poslovnikom o radu i imaće za posledicu pritisak nad poslanicima.
38. Podnosioci zahteva zaključuju da, na osnovu zaključka predsednika Skupštine kao konačnog tumača poslovnika o radu Skupštine, prekidom postupka glasanja je prekršen taj Poslovnik.

Odgovor predsednika Skupštine Republike Kosovo

39. Predsednik Skupštine Republike Kosovo g. Jakup Krasniqi, nije dostavio komentare u vezi sa zahtevom podnosioca ali je dostavio Sudu odluku o izboru predsednika Republike

Kosovo, g. Behgjeta Pacollija, zapisnik i transkript o izboru predsednika i Vlade Kosova održanom 22. feburara 2011. god.

40. Predsednik Skupštine je otvorio vanrednu sednicu dana 22. februara 2011. god. sa 81 prisutnim poslanikom, prema zapisniku i trnaskriptu, gde su dva pitanja bila na dnevnom redu: 1) izbor predsednika Republike Kosovo, i 2) izbor Vlade Republike Kosovo.
41. Nakon toga, privremena Komisija za verifikovanje kvoruma i mandata je podnela izveštaj za verifikaciju uslova kandidata predloženog za predsednika, g. Behgjeta Pacollija, i došla je do zaključka da je g. Behgjet Pacolli ispunjavao uslove predviđene Ustavom i Zakonom br. 03/L-094 o predsedniku Republike Kosovo.
42. Nakon što je komisija podnela ovaj izveštaj, predsednik Skupštine je obavestio da je 91 poslanik prisutan.
43. Pre nego što je počeo prvi krug glasanja, LDK, AAK, i Vetëvendosja su napustili sednicu i nisu učestvovali. Kao rezultat ovog, samo 67 (šestdeset i sedam) poslanika je bilo prisutno.
44. Posle prvog kruga glasanja, predsednik Skupštine je proglasio da je 67 (šestdeset i sedam) poslanika bilo prisutno, i da, od 67 (šestdeset i sedam), 54 (pedeset i četvoro) poslanika je glasalo za, 11 (jedanaest) je glasalo protiv i 2 (dva) glasa su bila nevažeća.
45. Skupština je onda održala drugi krug glasanja, nakon čega je predsednik Skupštine proglasio da od 67 (šestdeset i sedam) prisutnih poslanika, 58 (pedeset i osmoro) je glasalo za, 7 (sedam) je glasalo protiv i dva glasa su bila nevažeća.
46. Nakon toga, predsednik Skupštine je najavio treći krug glasanja, koji je održan posle pauze sa 65 (šestdeset i pet) prisutnih poslanika. Predsednik Skupštine je proglasio da, od 65 (šestdeset i pet) poslanika, 62 (šestdeset i dva) je glasalo za, 4 (četiri) su glasala protiv i 1 (jedan) glas je bio nevažeći. Međutim, komisija koja je predsedavala postupkom izbora je objavila da od 67 glasačkih listića u glasačkoj kutiji, 62 su bila za, 4 protiv i jedan je bio nevažeći.
47. Nakon trećeg kruga glasanja, predsednik Skupštine, g. Jakup Krasniqi, zaključio je da je g. Behgjet Pacolli izabran za predsednika Republike Kosovo.

Odgovor predsednika Republike Kosovo

48. predsednik Republike Kosovo, g. Behgjet Pacolli (u daljem tekstu: "zainteresovana strana"), tvrdi da je on nominovan za kandidata za poziciju predsednika u skladu sa članom 86.3 Ustava. Zainteresovana strana tvrdi da, u saglasnosti sa članom 86.1 i članom 86.5 Ustava, u trećem krugu glasanja, 62 poslanika su glasala za izbor g. Behgjet Pacolli za predsednika Republike Kosovo.
49. Što se tiče nedostatka kvoruma, zainteresovana strana smatra da prema članu 69. [Raspored sedniica i kvorum] Ustava, i naročito član 69.3 Ustava, predviđa da Skupština ima kvorum kada je više od (1/2) polovina poslanika prisutna. U početku vanredne sednice, bilo je 117 poslanika prisutno, prema zainteresovanoj strani. Činjenica da su LDK, AAK i Vetëvendosja napustili sednicu treba da se posmatra kao glasanje protiv kandidata g. Behgjeta Pacollija za mesto predsednika Republike Kosovo i da oni koji su bili prisutni i koji su glasali za g. Behgjeta Pacollija treba da se smatra ispunjenjem proceduralnih zahteva člana 86. Ustava i da je volja Skupštine izražena u prva dva kruga glasanja.
50. Dalje, zainteresovana strana, tvrdi da je bilo 67 poslanika prisutno na sednici kada je počelo prvo glasanje, tj. Skupština je imala kvorum u saglasnosti sa članom 69.3 Ustava i članom

51.1 i članom 51.3 Poslovnika o radu Skupštine. Prisustvo 67 poslanika je bilo takođe potvrđeno od strane predsednika Skupštine. Pored toga, ni član 86. Ustava a niti Poslovnik o radu Skupštine ne predviđa da je potrebna dvotrećinska (2/3) većina poslanika za početak glasanja.

51. Štaviše, zainteresovana strana, dokazuje da Ustavom doslovno nije predviđena obaveza da poslanici budu prosutni. Međutim, u duhu Ustava u dostojanstvenom predstavljanju njihovih birača, oni imaju obavezu (makar etičku) da budu prisutni na sednici. Sledstveno, da bi se izbegla blokada za izbor predsednika u Skupštini, sastavljači Ustava a posebno članom 86. Ustava su predvideli tri kruga glasanja i u trećem krugu g. Behgjet Pacolli je izabran za predsednika.
52. Što se tiče broja kandidata, zainteresovana strana je obrazložila da član 86.3 Ustava ne zahteva izričito i ne obavezuje poslanike da predlože više od jednog kandidata za predsednika.
53. Pored toga, zainteresovana strana tvrdi da član 86. Ustava treba da se čita i tumači u celini i članovi 86.5 i 86.6 Ustava upućuju samo na „posebnu situaciju“, kada ima više od jednog kandidata za poziciju predsednika.
54. Što se tiče pauze, zainteresovana strana tvrdi da ni Ustav a niti Poslovnik o radu ne zabranjuju pravo grupe poslanika da traži pauzu.
55. Pored toga, zainteresovana strana tvrdi da je saglasno članu 17.1 Poslovnika o radu Skupštine, konačni tumač Poslovnika o radu predsednik Skupštine. Stoga, predsednik Skupštine kao konačni tumač Poslovnika o radu je odobrio zahtev za pauzu. Sledstveno, pauza je bila u skladu sa Poslovníkom o radu i Ustavom.
56. Zainteresovana strana je takođe kazala, *između ostalog*, da je „dodatna izmena i dopuna Ustava u skladu sa univerzalnim načelima prava potrebna“.

Ocena prihvatljivosti zahteva

57. Što se tiče navoda podnosioci zahteva da je povređen član 86. [Izbor predsednika], Sud primećuje da, da bi mogao da presudi po zahtevu podnosioca, prvo mora da se ispita da li je podnosilac ispunio uslove prihvatljivosti predviđene Ustavom kao i Zakonom i Poslovníkom o radu.
58. Sud prvo mora da konstatuje da li podnsioci zahteva mogu da se smatraju ovlašćenim strankom, u skladu sa članom 113.5 Ustava, koji navodi da: “ Deset (10) ili više poslanika Skupštine može, u roku od osam (8) dana od usvajanja, da ospori ustavnost bilo kog zakona koji je usvojila Skupština, kako zbog sadržaja tako i zbog procedure sprovođenja ”. U ovom zahtevu, trideset i četiri (34) poslanika iz LDK-a i AAK-a su osporavali odluke, koju je donela Skupština, za izbor g. Behgjeta Pacollija za predsednika Republike Kosovo. Stoga, podnsioci zahteva jesu ovlašćena strana, koja ima pravo da pokrene ovaj slučaj pred Sudom, na osnovu člana 113.5 Ustava.
59. Pored toga, što se tiče drugog zahteva člana 113.5 Ustava da podnosioci zahteva moraju da podnesu zahtev “u roku od osam (8) dana od dana usvajanja“ odluke od strane Skupštine, Sud nalazi da je Skupština donela odluku 22. februara 2011. god., dok su podnosioci zahteva podneli zahtev Sudu 1. marta 2011. god. Dakle, podnosioci zahteva su ispoštovali neophodni rok za podnošenje zahteva Sudu, kao što se predviđa članom 113.5 Ustava.
60. Sud takođe zaključuje da su podnosioci zahteva ispoštovali član 42. Zakona, koji određuje da:

"1. Uz podnesak podnešen u skladu sa članom 113, stav 6 Ustava, se između ostalog, podnose i sledeće informacije:

1.1. imena i potpisi svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke donesene od strane Skupštine Republike Kosovo;

1.2. Ustavne ili odredbe nekog akta ili zakona koje se tiču ovog zakona; i

1.3. dokaze na koje se zasniva spor."

61. Pošto su podnosioci zahteva ovlašćena strana, ispoštovali su neophodni rok za podnošenje zahteva Sudu i tačno su opisali navodnu povredu Ustava, uključujući osporenu odluku Skupštine, Sud zaključuje da su podnosioci zahteva ispunili sve zahteve prihvatljivosti.

Pravna ocena zahteva

62. Pošto su podnosioci zahteva ispunili proceduralne uslove prihvatljivosti, Sud sada mora da preispita meritum žalbe podnosioca zahteva.

Što se tiče postupka za izbor predsednika Republike Kosovo

1. Što se tiče broja kandidata

63. Podnosioci zahteva se žale da je postupak izbora predsednika Republike Kosovo samo sa jednim kandidatom u suprotnosti sa članom 86.5 i članom 86.6 Ustava.
64. U ovom smislu, sud se poziva na član 86.3 Ustava koji predviđa: *" Za Predsednika Republike Kosovo se može nominovati bilo koji državljanin Kosova, koji obezbedi potpis najmanje trideset (30) poslanika Skupštine Kosovo. Poslanici Skupštine mogu dati samo jedan potpis za nominaciju Predsednika Republike Kosovo."*
65. Što se tiče ovog slučaja, Sud primećuje da je g. Behgjet Pacolli kao kandidat za predsednika Republike Kosovo priložio potpise 64 poslanika. Očigledno je da je grupa poslanika koji su izašli i nisu učestvovali u vanrednoj sednici održanoj 22. februara 2011. god., nisu iskoristili ustavnu mogućnost da nominuju još jednog kandidata za predsednika Republike Kosovo.
66. Član 86.5 Ustava predviđa: *" Ukoliko na prva dva glasanja ni jedan kandidat nije dobio većinu od dve trećine (2/3) neophodnih glasova, organizuje se treće glasanje na kojem se glasaju dva kandidata sa najvećim brojem glasova u drugom krugu glasanja i za Predsednika Republike Kosovo se bira kandidat koji je dobio većinu glasova svih prisutnih poslanika"*.
67. Član 86.6 Ustava predviđa: *" Ukoliko se ni trećim glasanjem ni jedan kandidat ne izabere za Predsednika Republike Kosovo, Skupština se raspušta i raspisuju se novi izbori, koji se moraju održati u roku od četrdeset pet (45) dana"*.
68. Sud je mišljenja, da se tekst člana 86. [Izbor predsednika] Ustava treba pregledati u celini. Tumačenje ovog člana može da bude samo to, da mora da bude više od jednog kandidata za izbor predsednika Republike Kosovo da bi se pokrenuo izborni postupak. Konkretnije, njegov stav 5. izričito određuje da, ukoliko ni jedan kandidat ne dobije većinu od dve trećine (2/3) u prvom glasanju, organizuje se treće glasanje između *" Ukoliko se ni trećim glasanjem ni jedan kandidat ne izabere dva kandidata sa najvećim brojem glasova u drugom krugu glasanja"*. Pored toga, član 86.6 Ustava takođe govori o više od jednog kandidata: *" Ukoliko se ni jedan kandidat ne izabere "*. Član 27(4) i (5) Poslovnik o radu Skupštine sadrži slične odredbe.
69. U vezi s tim, Sud se poziva na Ustavni okvir za privremenu samoupravu na Kosovu, koji u svojoj poglavlju 9.2.8 predviđa: *"Predsednika Kosova bira Skupština tajnim glasanjem."*

Za nominaciju za dužnost Predsednika Kosova potrebna je podrška stranke koja ima najveći broj mandata u Skupštini ili najmanje 25 članova. Skupština bira Predsednika Kosova dvotrećinskom većinom članova Skupštine. Ako se nakon dva glasanja ne postigne dvotrećinska većina, u sledećem glasanju za izbor je potrebna većina glasova svih članova Skupštine.”

70. Sud primećuje da je, prema Ustavnom okviru, prvi izbor predsednika Kosova održan 2002. godine, kada se samo jedan kandidat kandidovao za mesto predsednika Kosova, tj. Ibrahim Rugova iz LDK-a. Tokom izbora predsednika 2004. godine, bilo je dva kandidata za predsednika, Ibrahim Rugova iz LDK-a i Ramë Buja iz PDK-a. Dalje, na izboru 2006. godine bio je samo jedan kandidat za predsednika, Fatmir Sejdiu iz LDK-a. Ipak, na izboru 2008. godine, koji je takođe održan pod Ustavnim okvirom, dva kandidata su se kandidovala za predsednika, Fatmir Sejdiu iz LDK-a i Naim Maloku iz AAK-a. U poslednjom izboru predsednika od 22. februara 2011. god. koji je održan po članu 86. Ustava Republike Kosovo, bio je samo jedan kandidat koji se kandidovao za mesto predsednika Republike Kosovo.

71. Sud primećuje da je Ustavni okvir nije izričit po pitanju broja kandidata za izbor predsednika Kosova. Međutim, sa razliku od Ustavnog okvira, član 86. Ustava Republike Kosovo pominje, na nedvosmislen način, da mora da bude više od jednog kandidata u prvom i drugom glasanju, i u trećem glasanju. Očigledno je da su sastavljači Ustava izabrali tekst člana 86. Ustav da bi se skrenuo od sistema kojeg je Ustavni okvir predvideo usvajajući demokratičniji sistem gde je više od jednog kandidata potrebno pre nego što može da počne postupak za izbor predsednika Republike Kosovo. Izborni postupak, je izrađen da se osigura da se, od više od jednog kandidata koji je nominovan za izbor predsednika, izabere onaj koji dobije najviše glasova za predstavnika naroda Kosova. Ako bi sastavljači Ustava nameravali da prevede alternativni izborni postupak, sa samo jednim nominovanim kandidatom, Ustav bi izričito predvideo takav postupak.

72. U ovom pogledu, Sud se poziva, na primer, na Ustav Albanije, koji u svom članu 87.5 izričito dozvoljava da se samo jedan kandidat kandiduje za mesto predsednika:

“Kada ima više od jednog kandidata i ni jedan od njih dobio neophodnu većinu , u roku od 7 dana, organizuje se četvrto glasanje između dva kandidata koji su dobili najveći broj glasova.”

73. Ustav Mađarske, naprotiv, predviđa sličan sistem koji je utvrđen u Ustavu Republike Kosovo, gde njegov član 29. B predviđa:

“.....

(2) Parlament će birati predsednika Republike tajnim glasanjem. Glasanje može da se ponavlja ako se to pokaže neophodnim. Kandidat koji dobije većinu od dve trećine glasova članova parlamenta u prvom krugu glasanja se bira za predsednika Republike.

(3) Ako nijedan kandidat ne dobije tu većinu u prvom krugu glasanja, proces glasanja mora da se ponovi, u skladu sa stavom (1).Većina od dve trećine glasova članova parlamenta je takođe potrebna za izbor u drugom krugu glasanja.

(4)Ako ni jedan kandidat ne dobije neophodnu većinu u drugom krugu glasanja, organizuje se treći krug glasanja. U trećem krugu glasanja za izbor mogu da se kandiduju samo ona dva kandidata koja su dobila najveći broj glasova u drugom krugu. Kandidat koji dobije većinu glasova – bez obzira na broj datih glasova – u trećem krugu glasanja se bira za predsednika Republike.

.....”

74. U stvari, ovaj postupak izbora predsednika proističe iz tranzicionog perioda nakon hladnog rata, kada su bivše komunističke zemlje odlučile da njihovi predsednici budu izabrani od strane njihovih skupština u sličnom postupku kao što se još predviđa ustavima Mađarske i Kosova. U međuvremenu, većina bivših komunističkih zemalja je dopunila i izmenila predsednički izborni postupak i opredelila se za neposredne izbore glasovima naroda. Ovo rešenje je bilo motivisano neophodnošću da se izrazi i reflektuje volja naroda i da neposrednim glasanjem izaberu predsednika koji je šef države i predstavlja jedinstvo naroda.
75. U pogledu predsedničkog izbornog postupka koji je utvrđen u član 86. Ustava Kosova, Sud, sledstveno, naglašava da, ako pristupi poslanici predstavljaju samo jednog kandidata za izbor predsednika Kosova, formalni uslovi za početak tog izbornog postupka nisu ispunjeni. U takvoj situaciji, svaki postupak koji je sledio za izbor jedinog kandidata za predsednika Republike Kosovo, dakle, je bio u suprotnosti sa članom 86. Ustava.
76. Sud primećuje da, na vanrednoj sednici Skupštine od 22. februara 2011. god., poslanici su predstavili g. Behgjeta Pacollija kao jedinog kandidata za izbor predsednika Republike Kosovo. Na istoj sednici, izborni postupak sproveden od strane predsednika Skupštine je vodio do izbora jedinog kandidata za predsednika Kosova, iako je, po mišljenju Suda, to bilo u suprotnosti sa formalnim zahtevima člana 86. Ustava.
77. Pod ovim okolnostima, sud zaključuje da je postupak izbora g. Behgjeta Pacollija za predsednika Republike Kosovo, sproveden na varednoj sednici Skupštine dana 22. februara 2011. god., povredio član 86. Ustava i, stoga je protivustavan.

2. Što se tiče glasanja Skupštine

78. Sud prvo naglašava da, pošto je već zaključio da je izborni postupak samo sa jednom kandidatom koji se kandiduje za mesto predsednika Kosova bio protivustavan, ne bi bili potrebno da se bavi navodima o drugim povredama Ustava u pogledu izbornog postupka kao što je sproveden dana 22. februara 2011. god. Međutim, iako pretpostavljamo da bi Ustav dozvolio da samo jedan kandidat kandiduje za mesto predsednika Kosova, učestvovanje manjeg broja poslanika od onog predviđenog članom 86. Ustava, je takođe učinio postupak glasanja nevažećim.
79. U ovom smislu, Sud se poziva na član 70. [Mandat poslanika] Ustava koji određuje da „Poslanici Skupštine su predstavnici naroda [...]”. Pored toga, što se tiče njihove obaveze kao poslanika, član 74. [Vršenje funkcije] Ustava predviđa da “poslanici Skupštine Kosova vrše svoju funkciju u najboljem interesu Republike Kosovo i u saglasnosti sa Ustavom, zakonima i odredbama rada Skupštine.”
80. Štaviše, Zakon br. 03/L-111 o pravima i odgovornostima poslanika (u daljem tekstu: Zakon o poslanicima) i članovi 3. i 21. Poslovnika o radu Skupštine, usvojen 29. aprila 2010. god. dodatno naglašavaju da su poslanici Skupštine predstavnici naroda i će imati jednaka prava i obaveze da u potpunosti učestvuju u postupcima Skupštine i da će vršiti svoje zadatke kao predstavnici naroda Kosova u skladu sa Ustavom, Zakonom i Poslovníkom o radu Skupštine. Dakle, dobijajući glasove građana, poslanici imaju obavezu prema njima, između ostalog, kao što se predviđa članom 40. [Obaveze] Zakona o poslanicima, budući da su dužni da prisustvuju na plenarnim sednicama i na sastancima pomoćnih organa Skupštine u kojima su oni članovi. Ako poslanik ne može da prisustvuje sednicama Skupštine ili sastancima pomoćnih organa Skupštine u kojima je član, mora da blagovremeno obavesti predsednika Skupštine, odnosno predsednika, zamenika predsednika tog pomoćnog organa, iznošenjem razloga za svoje odsustvo, kao što se traži članom 40.3 Zakona o poslanicima.

81. Obaveza poslanika se dalje odražava u zakletvi koju članovi Skupštine moraju da polažu pred Skupštinom nakon verifikovanja njihovih mandata, u skladu sa članom 10. Poslovnika o radu Skupštine, koji predviđa:

„Ja, poslanik Skupštine Republike Kosova, zaklinjem se da ću časno i privrženo obaviti svoj zadatak i dostojanstveno predstavljati narod, da ću raditi u interesu Kosova i svih njegovih građana, da ću se angažovati za zaštitu i poštovanje ustavnosti i zakonitosti, za zaštitu teritorijalne celovitosti i institucionalnog integriteta Kosova, za garantovanje sloboda i prava čoveka, u skladu sa zakonima zemlje i evropskim standardima“. Zaklinjem se!“.

82. Pored toga, Sud primećuje da, u skladu sa članom 27. Poslovnika o radu Skupštine, članovi Skupštine će postupiti u skladu sa kodeksom ponašanja koji je u aneksu tih pravila. Kodeks ponašanja jasno previđa da članovi Skupštine imaju dužnost da se pridržavaju Zakona i da postupaju u svim slučajevima u saglasnosti sa poverenjem javnosti koje im je dato.
83. Pod ovim okolnostima, svih 120 poslanika Skupštine treba da se osećaju dužnim, po Ustavu, Zakonu o poslanicima, Poslovniku o radu Skupštine i Kodeksu ponašanja, da prisustvuju plenarnim sednicama Skupštine i da se pridržavaju postupaka utvrđenih u njima, ali pre svega imaju obavezu prema narodu Kosova koji ih je izabrao.
84. Izbor predsednika Kosova koji, u saglasnosti sa članom 83. [Status predsednika], je šef države i predstavlja jedinstvo naroda Republike Kosovo, je od takvog značaja da svi poslanici, kao predstavnici naroda Kosova, treba da smatraju to kao ustavnu dužnost da, osim kada su oslobođeni od strane predsednika Skupštine, prisustvuju postupku za izbor predsednika kao što je određeno članom 86. [Izbor predsednika] Ustava.
85. U tom pogledu, Sud primećuje da, što se tiče broja glasova potrebnih za izbor predsednika Republike Kosovo, član 86.4 Ustava predviđa da će se predsednik Republike Kosovo birati sa dve trećine (2/3) **glasova svih poslanika** ” (u originalnoj albanskoj verziji: “me dy të tretat (2/3) e votave të të gjithë deputetëve”) Skupštine, u smislu da će svih 120 poslanika glasati, bez onih koji su opravdano oslobođeni od strane predsednika Skupštine, i da će se izabrati kandidat koji dobije 80 glasova svih poslanika (u prvom i drugom krugu). Samo ako se većina od 2/3 ne postigne, organizuje se treći krug. Član 27. Zakona o poslanicima i član 27(4) Poslovnika o radu Skupštine sadrže identičnu formulaciju: “dve trećinom (2/3) **glasova svih poslanika** Skupštine”.
86. Iz zapisnika sa vanredne sednice od 22. februara 2011. god. proizilazi da, pre nego što je počelo glasanje, u početku je bio 81 poslanik prisutan. Međutim, kada je počelo glasanje, samo 67 poslanika su još bila prisutna i učestvovala u glasanju, dok su ostali poslanici napustili salu Skupštine. Zahtev člana 86, da su svi poslanici morali da glasaju, nije bio ispunjen. Štaviše, drugi krug glasanja je održan pod sličnim okolnostima, dok je u trećem krugu, jedini nominovani kandidat, g. Behgjet Pacolli, izabran za predsednika Kosova sa 62 glasa od 67 glasova.
87. Sud zaključuje da je, pošto su samo 67 poslanika učestvovala u postupku za izbor predsednika Kosova na vanrednoj sednici odžanoj dana 22. februara 2011. god., povređen član 86. Ustava.

3. Što se tiče pauze održane tokom izbornog postupka za predsednika Republike Kosovo

88. Što se tiče tvrdnje podnosioca zahteva da je pauza dozvoljena od strane predsednika Skupštine pre trećeg kruga glasanja bila u suprotnosti sa članom 27. Poslovnika o radu Skupštine, Sud primećuje da član 86. Ustava i član 27. Poslovnika o radu nisu izričiti po ovom pitanju.

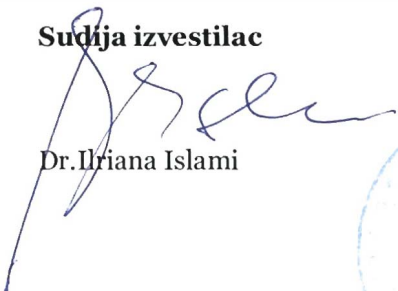
89. Pored toga, Sud naglašava da je njegova dužnost samo da razmatra navodne povrede Ustava. Žalba podnosioca zahteva da je određena pauza pre trećeg kruga glasanja, po mišljenju Suda, ne predstavlja ustavno pitanje koje bi se moglo pokrenuti na osnovu člana 86. [Izbor predsednika] Ustava. Međutim, ako je Skupština prethodno odlučila da pauza nije dozvoljena, ili ako je predsednik Skupštine kao konačni tumač Poslovnika o radu Skupštine, obavestio poslanike da tokom glasanja neće biti dozvoljena pauza da bi se izbeglo vršenje takvog pritiska na poslanike, onda bi pauza pre trećeg kruga bila u suprotnosti sa tom odlukom.
90. Sledstveno, što se tiče žalbe podnosioca zahteva da je bilo povrede člana 86. [Izbor predsednika] Ustava kada je pauza bila dozvoljena pre trećeg kruga, Sud zaključuje da podnosioci zahteva nisu podneli dokaze, kako je došlo do povreda toga člana.

IZ TIH RAZLOGA,

SUD, na zasedanju održanom dana 28. marta 2011. godine,

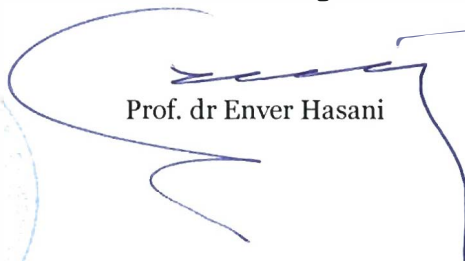
- I. **PROGLAŠAVA**, jednoglasno, da je zahtev **PRIHVATLJIV**.
- II. **PROGLAŠAVA**, sa sedam glasova za i dva glasa protiv, da je odluka Skupštine Republike Kosovo, br. 04-V-04, u vezi sa izborom predsednika Republike Kosovo, od 22. februara 2011. god., protivustavna – i neće više biti na snazi od dana njenog objavljivanja u skladu sa članom 116.3 Ustava - pošto je u suprotnosti sa zahtevima člana 86. Ustava Republike Kosovo i demokratskim načelima inkorporisanim u to.
- III. Ova presuda će biti dostavljena strankama i biće objavljena u Službenom listu, u skladu sa članom 20 (4) Zakona.
- IV. Ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Dr. Ilriana Islami

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani

Dodatak A

LDK

1. Sabri Hamiti
2. Ismet Beqiri
3. Teuta Sahatqija
4. Arben Gashi
5. Lutfi Haziri
6. Skender Hyseni
7. Salih Morina
8. Eqrem Kryeziu
9. Anton Quni
10. Imri Ahmeti
11. Vjosa Osmani
12. Hashim Deshishku
13. Ali Sadriu
14. Sadri Ferati
15. Sali Asllanaj
16. Naser Osmani
17. Armend Zemaj
18. Bahri Thaçi
19. Afërdita Berisha-Shaqiri
20. Hykmete Bajrami
21. Vjollca Krasniqi
22. Lirije Kajtazi
23. Haki Demolli
24. Nazane Breca
25. Lutfi Zharku

AAK

1. Ardian Gjini
2. Daut Haradinaj
3. Ahmet Isufi
4. Time Kadriaj
5. Burim Ramadani
6. Bali Muharremaj
7. Kymete Bajraktari
8. Teuta Haxhiu
9. Xhevdet Neziraj